

جشن بندگی و اعتراف به عظمت الهی / روزی که به قیامت تشبیه شده است

یک کارشناس دینی با بیان اینکه عید فطر جشن بندگی انسان و اعتراف به عظمت خداوند و شکست شیطان است، گفت: مطابق برخی روایات روز عید فطر و نماز آن درواقع بازسازی صحنه قیامت و تمرینی برای آن روز است.

یک کارشناس دینی با بیان اینکه عید فطر جشن بندگی انسان و اعتراف به عظمت خداوند و شکست شیطان است، گفت: مطابق برخی روایات روز عید فطر و نماز آن درواقع بازسازی صحنه قیامت و تمرینی برای آن روز است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: یکی از اعیاد بزرگ جهان اسلام که بی شک مورد توجه تمامی مسلمانان می باشد عید فطر است، عیدی که بعد از یک ماه بندگی و صیام و روزه داری، در شب و روز آن نوید بخشیده شدن به مؤمنان داده می شود و اسباب سرور و شادی را بابت کسب رضایت الهی نوید می بخشد؛ چنانکه در روایتی از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) چنین بیان شده که می فرمایند: «قَدْ أَتَتْ لَيْلَةُ الْفِطْرِ وَ هِيَ تُسَمَّى لَيْلَةُ الْجَوَائِزِ أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى الْعَامِلِينَ أَجْرَهُمْ يَغْيَرُ حَسَابٍ؛ و چون شب عید فطر- که شب جوایز نام دارد- فرا رسد، خداوند متعال، پاداش عمل‏کنندگان را بدون حساب و شمارش ببخشد»

اما نکته ای که خوب است به آن توجه شود چرایی این روز به عنوان «عید» است؛ زوایای مختلفی از علت آن در روایات بیان شده است که یکی از این وجوه را حضرت رضا (علیه السلام) بیان می فرمایند که حاوی مطالب قابل توجهی است. در این روایت حضرت سبب عید قرار گرفتن این روز را چنین بیان می فرمایند: «إِنَّمَا جُعِلَ يَوْمُ الْفِطْرِ الْعِيدَ لِيَكُونَ لِلْمُسْلِمِينَ مُجْتَمَعًا يَجْتَمِعُونَ فِيهِ وَ يَبْرُزُونَ لِلَّهِ قِيَمَتَهُ عَلَى مَا مَنَ عَلَيْهِمْ؛ روز فطر از این رو عید قرار داده شد تا روز اجتماع مسلمانان باشد؛ و در این روز آنها گرد هم آیند و اجتماع نمایند و خداوند را بر مَنَتی که بر آنها نهاده است ستایش کنند.»

البته در این زمان که شاید بعضی محدودیت ها برای اجتماعات لازم به نظر برسد، نباید فراموش کرد که آنچه از اجتماع اجسام و به صورت فیزیکی مهمتر است اجتماع قلوب می باشد که می توان آن را با امکانات و وسایل مختلف موجود و حتی با فرستادن «سلام» فراهم آورد؛ چنانکه در روایتی از امیرالمومنین علی (ع) نقل شده که حضرت می فرمایند: «صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَ لَوْ يَالْتَسْلِيمَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَ الْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا؛ صله رحم کنید گرچه باسلامی باشد (و سپس حضرت به آیه اول از سوره نساء استناد می فرمایند که) خداوند متعال می فرماید: و از خدایی بپرهیزید که (همگی به عظمت او معترفید و) هنگامی که چیزی از یکدیگر می‏خواهید، نام او را می‏برید! (و نیز) (از قطع رابطه با) خویشاوندان خود، پرهیز کنید! زیرا خداوند، مراقب شماست». پس می توانیم این عید را زمان نزدیک شدن بیشتر قلوب و زمانی برای اجتماع بیشتر دل ها و انس بیشتر قرار دهیم.

حجت الاسلام محمد عرب صالحی به مناسبت عید سعید فطر در گفتگو با خبرنگار مهر گفت: خدای متعال در آیه ۱۸۵ سوره بقره که در مورد ماه رمضان است پس از اشاره به نزول قرآن در این ماه و بیان وجوب روزه این ماه فرموده اند: «و لتكملوا العدة و لتكبروا الله على ما هديكم و لعلكم تشكرون» این احکام برای آن است تا عدد روزه ماه رمضان را کامل کنید و خداوند را به خاطر آنکه شما را هدایت کرده بزرگ بشمارید و تکبیر بگویید و شاید شکرگزار نعمت خدا باشید.

رئیس پژوهشکده حکمت و دین پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی افزود: عید فطر همان گونه که در دعای قنوت نماز عید هم تصریح شده توسط خداوند صاحب کبریا و عظمت، خداوند صاحب جود و جبروت و خداوند بخشنده و مهربان برای مسلمانان عید قرار داده شده است. عید به معنای بازگشتی متفاوت از روزهای پیشین است. بازگشت طاهر و مطهر به درگاه الهی که حاصل مهمانی الهی در شب و روز ماه رمضان و به خصوص شب عید فطر است. هم روح انسان با اشک و ناله و توبه صیقلی خورده و هم بدن با غسل عید طاهر شده و هم مستحب است بهترین و پاکیزه ترین لباس پوشیده شود و هم با جلال و جبروتی الهی که حاصل دعاها ماه رمضان به خصوص دعای سحر است به درگاه الهی باریابد و شکر الهی سر دهد.

مناسب است انسان تا چند روز بعد از عید فطر در نمازها تکبیرات و تهلیلات خاص را به جا آورد (لتكبروا الله) و به نوعی پیروزی بر شیطان را در آن بارگاه جشن بگیرد

وی ادامه داد: مناسب است انسان تا چند روز بعد از نمازها تکبیرات و تهلیلات خاص را به جا آورد (لتكبروا الله) و به نوعی پیروزی بر شیطان را در آن بارگاه جشن بگیرد، لذا این روز مطابق روایات علاوه بر عید، «روز سرور» هم نامیده

شده است. همچنین در برخی روایات از امام زمان (عج) آمده که هنگام حرکت به سوی مکان نماز عید که نوعاً در فضاهای باز و بیابان خوانده می شده، اذکاری به این مضمون بر لب مبارک داشتند: خداوندا به درگاه تو روی آورده ام در حالی که پیامبرت محمد (ص) پیش روی من و علی (ع) سمت راست من و امامان دیگر را در سمت چپ دارم و به واسطه این بزرگواران خودم را از عذاب می پوشانم.

محمد عرب صالحی اضافه کرد: توجه بفرمائید از یک طرف امام با جلال و جبروت به درگاه خدا می رود و از طرف دیگر نهایت بندگی در مقابل عظمت بی انتهای الهی در کلمات و دعای حضرت آشکار شده است، لذا فلسفه عید فطر، آشکار کردن اوج بندگی و اعتراف به عظمت، کرامت و بزرگی کسی است که یک ماه سر سفره مهمانی او نشسته و در حد ظرفیت وجودی خود با او آشنا شده ایم. به نظر می رسد در کنار این مطالب که عرض شد عید فطر و به خصوص نماز آن یک نوع همایش جمعی اظهار بندگی و اعلام عمومی شکست شیطان است. درست شبیه رمی جمرات در عید قربان که آن هم همراه تکبیر و تهلیل و تحمید الهی است. در همان اعمال نمادین هم انسان به خوبی خواری شیطان را لمس می کند.

فلسفه عید فطر، آشکار کردن اوج بندگی و اعتراف به عظمت، کرامت و بزرگی کسی است که یک ماه سر سفره مهمانی او نشسته و در حد ظرفیت وجودی خود با او آشنا شده ایم

وی سپس عنوان کرد: عید گرفتن صیام رمضان اعلان عمومی به جهانیان مبنی بر زنده بودن اسلام و دین، زنده بودن معنویت الهی در قبال معنویت های گذرا و ساختگی و ادامه تأثیر دین بر سبک زندگی انسان هاست. حال بگذریم که برخی از ما مسلمان ها عید فطر را با روز گردش و سرگرمی و بازی اشتباه گرفته ایم. در گفتاری از امام حسن مجتبی (ع) مولود مبارک این ماه، ضمن تعجب، این کار نوعی غفلت از اهمیت این روز شمرده شده است.

محمد عرب صالحی در ادامه گفت: همچنین مطابق برخی روایات روز عید و نماز آن در واقع یک نمایش و بازسازی صحنه قیامت و تمرینی برای آن روز است. در یکی از خطبه های حضرت امیر (ع) در نماز عید آمده این روز بسیار شباهت به روز قیامت دارد. وقتی از خانه هایتان به سوی مصلاي عید خارج شدید به یاد روزی باشید که از قبرها به سوی صحنه قیامت برانگیخته می شوید و هنگام نماز یاد روزی باشید که باید در محضر خدای خود ایستاده و پاسخگوی کردار خود باشید. وقتی پس از نماز به منازل خود بر می گردید به یاد بازگشت از صحنه قیامت به بهشت باشید.

مطابق برخی روایات روز عید فطر و نماز آن در واقع یک نمایش و بازسازی صحنه قیامت و تمرینی برای آن روز است

وی همچنین اظهار داشت: روایات فراوانی در فضیلت و اهمیت و اعمال شب و روز عید فطر وارد شده است. به طور خلاصه شب و روز عید فطر زمان جایزه گرفتن از پروردگار عالم است. در روایتی از پیامبر اسلام آمده که شب عید فطر شب جوایز نام گذاری شده است. در این شب خداوند برای کسانی که مشغول اعمال خیر باشند پاداش بدون حساب در نظر گرفته است و در صبح عید فطر خداوند فرشتگانی را در بلاد فرستاده اعلام می دارند که ای امت محمد (ص) از خانه های خود به سوی پروردگار کریم خارج شوید که او عطایش بزرگ و مغفرتش عظیم است.

محمد عرب صالحی افزود: آنها که حرمت این ماه و میزبان آن را به پا داشتند و به وظایف بندگی عمل نمودند بعد از یک ماه روزه داری و قیام شبانه و سجده های طولانی و شرکت در کارهای خیر مثل افطاری دادن، کمک به نیازمندان و ... اکنون که قرار است از تالار مجلل الهی این مهمانی خارج شده و ذخیره عبودیت یک ساله را با خود برگردانند. قرار است صاحب این مهمانی جوایزی هم به بندگان خود عنایت فرماید. حال جایزه هر کس مطابق درخواست و ظرفیت او از یک طرف و کیفیت عمل او از سوی دیگر است. یکی آزادی از آتش جهنم جایزه می گیرد و یکی بهشت خدا را و دیگری لقاء پروردگار عالم را.

وی خاطرنشان کرد: پس از نماز عید ندا داده می شود که ای بندگان من از من بخواهید برای دنیا و آخرت تان؛ قسم به عزت و جلالم به شما عطا خواهم کرد و چنان چه مراقب خدای خود باشید شما را روز قیامت مقابل چشمان جهنمیان رسوا نخواهم کرد. آری برگردید به خانه هایتان. مرا راضی کردید و من هم به شما رضایت دادم. از امام صادق (ع) سوال شد که آیا این درست است که می گویند شب قدر شب مزد و پاداش است؟ امام فرمودند خیر، مزد مربوط به آخر کار است. شب قدر شب تعیین مقدرات است و مزد در شب عید فطر پرداخت می گردد.

محمد عرب صالحی در ادامه گفت: یکی از وظایف های ما در عید فطر شکرگزاری خداوند بر این نعمت بی بدیل است. در روایات بعضاً اشاره شده که بسیاری از پاداش ها مربوط به کسی است که در این شب بیدار دل باشد و از عظمت شب

و روز عید فطر غافل نباشد. لذا این توهّم که با تمام شدن ماه رمضان همه چیز تمام شد و دیگر باید سجاده عبادت و قیام و شب زنده داری و کمک به هم نوعان را برچید اولین اشتباه برخی از ما انسان هاست. برای اهل دل ماه رمضان ابتدای سال سیر و سلوک شمرده شده است. لذا احیای شب عید فطر ثواب بالایی دارد. دعاهایی که در این شب عزیز وارد شده سرتاسر بندگی و خضوع در قبال خداست.

وی ادامه داد: زیارت امام حسین (ع) در شب و روز عید فطر وارد شده است. زکات فطره از اعمال واجب روز عید است که باید قبل از نماز عید انجام گیرد. وظیفه مهم این روز اقامه نماز عید است با آن همه آداب و اظهار بندگی که به برخی از آنها اشاره کردم. دعای قنوت نماز عید واقعاً انسان ساز است. اوج بندگی و اوج خاکساری در مقابل خداوند است. اوج بهجت و سرور دل های پاکی است که در ماه رمضان شستشو داده شده است. نماز عید و قنوت های پی در پی آن پرواز به سوی پروردگار صاحب جلال و جبروت است. اوج شکوه یک انسان است و اوج وصل به خداوند است.